

Во-вторых, гласный *ə* часто является позиционным вариантом фонемы [e]: он выступает только после твердых согласных, после мягких же согласных выступает гласный *e*, например, *dəumí*² „дым“, но *šl'èukt'*² „скользить“ Варкава.

В-третьих, гласные *ə* и *e* не имеют смыслоразличительной функции. Гласный *ə* часто является факультативным вариантом фонемы [e]. Так, например, наряду с формами *l'èls*² „большой“, *v'eñis*² „тот (указывая на самый отдаленный предмет)“, *v'eļums* „вуаль“ в Пилде, *v'eprys* „боров“ в Калупе, *V'era* в Аглоне употребляются и формы *l'əls*², *v'əņis*², *v'əļums*, *V'əra*.

SMULKMENOS

XIX

Rytų aukštaičių panevėžiškių tarmės šiaurinėje dalyje (pvz., Žeimėlio apylinkėse) kirtis atitraukiamas ir iš sangražinių veiksmažodžių galūnių 1. sg. *-úos(i)*, 2 sg. *-ies(i)*, pvz., *sòkas* 'sukúosi', *sòkęš* 'sukiesi'. Tai verčia suponuoti buvus formas **sukuōs(i)*, **sukiēs(i)* su tvirtagale galūne, nes tik nuo jos tarmėje kirtis atitraukiamas. Gal galūnės akūtas čia buvo pakeistas cirkumfleksu dėl *ā* kamieno *rašaišī* (> tarmėje *rāšos*) įtakos? Tokią mintį yra iškėlęs šios tarmės tyrinėtojas mokyt. J. Šliavas.

XX

A. Jakulis, palyginęs katekizmo tekstą, esantį abiejuose „Knygos nobažnytės“ leidimuose ir 1680 m. anoniminiame katekizme, konstatavo, kad įvardžio n. sg. f. forma *ji* 1680 m. katekizme ir pirmajame KN leidime rašoma *ij*, o antrajame – *ghi*, žr. *Baltistica*, VII(1), 90. Kadangi rašyba *ghi* 'ji' nebūdinga Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje išėjusioms lietuviškoms knygoms, bet įprasta Rytų Prūsijos lietuvių raštijai (plg. J. Palionis, *Lietuvių literatūrinė kalba XVI-XVII a.*, Vilnius, 1967, 21, 24 ir kt.), tai šią ypatybę reikia laikyti Rytų Prūsijos lietuvių raštijos darbuotojų, kurie prižiūrėjo knygos spausdinimą, ar netgi pačių spaustuvininkų, padaru. Tai, savo ruožtu, paremia bibliografų išvadą, kad KN II leidimas, kaip kontrafakcinis, buvo išspausdintas Karaliaučiuje, žr. Lietuvos TSR bibliografija, I, Vilnius, 1969, 154 (įrašas 419).